

Милан Ђ. Милићевић:

Оставио је изванредан запис о начину рада при крају школске године. „Пред крај школске године, која се тада свршавала двадесетим даном месеца јула, једном, пред по дне, у авлију моје школе, која је уједно била и авлија општинског суда, улетеше кола капетана Димитрија Николића, а за колима момак на коњу уведе једног коња оседлана без јахача. У колима беху капетан Николић и Директор школа Милован Спасић. Овај имаше на себи ондашњу „вицеуниформу“; капут и панталоне од плаве чохе, са белим испускама, а на глави путнички шешир са широким ободом.

Мени рекоше, јер је већ скоро било по дне, да пустим децу, па да после ручка у 2 сата да их скупим: да буде испит.

Тачно у 2 сата почео је г. Директор испитивати ђаке, и испитивао их је до после заласка сунца. За толико дуго време многа су се деца уморила, а нека су и задремала“ (Милићевић, 1896).

СВЕТОМИР БОЈАНИН: ШКОЛА КАО БОЛЕСТ. Београд:
Библиотека XX век, 1991.

Оцена

... „Онда у тај свет правде хрупи, на пример, „дисциплинска оцена“. Ова оцена је у савременој школи замена за шамаре. Када дете не пази на (стр. 59) часу, рецимо физике, или му се одмах да јединица јер „није пазио“ или наставник прозове дете и испитује га о ономе о чему је говорио. Дете се не снађе, одговори погрешно и добије јединицу „да би се научило памети“. Међутим, такво дете може да воли баш физику и можда је баш добро познаје, а кући доноси јединицу из тог предмета.

Такав атак на личност ненадокнадив је у овом узрасту те може озбиљно демотивисати дете за учење, продубити у њему агресију према школи и подстаћи га на бежање са часова и на неку врсту „освете“ због „неправде“. Ученике који су у конфликту са школом због такозване дисциплинске оцене често срећемо у нашим саветовалиштима за ментално здравље. Отуда оно што знамо о томе сасвим је довољно да се против те институције кажњавања подигне глас као и против доскорашњег кажњавања батинама“ (Бојанин, 1991: 60).

Оцена

...“Најлепше успомене које се понесу из школског доба јесу оне везане за спонтана дружења, за заједништво у превазилажењу недаћа и препрека у школи, за неке светле ликове наставника који се нису понашали као пуки школски чиновници. Најгоре је то што уписивање на високе школе и факултете значи својеврсну сегрегацију омладине коју спроводи друштво на основу школских оцена и пријемних испита, а они нису никако поуздано мерило за креативност једне личности. То код младих ствара стрепњу да неће одговарати животном задатку“ (Бојанин, 1991: 69).

Примерак Правилника о оцењивању ученика основне школе из 2004. године

(Објављено у "Службеном гласнику РС", број 93/04)

На основу члана 101. став 12. Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 62/03, 64/03, 58/04 и 62/04),

Министар просвете и спорта доноси

П Р А В И Л Н И К

О ОЦЕЊИВАЊУ УЧЕНИКА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Члан 1.

Овим правилником утврђују се критеријуми, начин и поступак оцењивања ученика основне школе из наставних предмета и владања.

Члан 2.

Оцењивање ученика је сталан процес праћења и подржавања развоја и напредовања ученика у току школске године.

Ученици се оцењују из обавезних, изборних и факултативних предмета.

Члан 3.

Праћење развоја и напредовања ученика обавља се на начин који обезбеђује што објективније сагледавање развоја и напредовања ученика.

Оцена треба да:

- 1) буде објективна и поуздана мера напредовања ученика;
- 2) редовно обавештава ученика о постигнућу;
- 3) подстиче на активан однос према настави, другим облицима образовно-васпитног рада и учења;
- 4) ученика оспособљава за објективну процену сопствених и постигнућа других ученика;
- 5) буде показатељ ефикасности рада наставника и школе.

1. Критеријуми за оцењивање ученика

Члан 4.

Критеријуми за оцењивање успеха ученика из наставног предмета су: врста, обим и ниво знања, умења и вештина и ангажовање ученика у наставном процесу.

Врста знања, умења и вештина јесу: основна, проширена и продубљена знања у односу на њихов значај за остваривање циља и задатака предмете. За довољну оцену неопходна су основна знања. За већу оцену неопходна су проширена, односно продубља знања умења и вештине.

Обим знања, умења и вештина утврђује се зависно од количине усвојених садржаја прописаних за одговарајући предмет.

Ниво знања утврђује се зависно од квалитета усвојених садржаја, степена разумевања, способности примене, степена развијености умења и вештина.

Ангажовање ученика у наставном процесу процењује се на основу:

- 1) активног учествовања у настави (спремност за самосталан и групни рад, учествовање у разговору и дискусији, спремност да постави питање ако нешто не разуме);
- 2) сарадња са другима (способност да ради у групи и вештина комуникације);
- 3) уважавање других (спремност да подржи друге и да им помогне).

2. Бројчано оцењивање ученика

Члан 5.

Ученик се оцењује бројчано из обавезних и изборних наставних предмета, у складу са законом и прописима донетим на основу њега.

Врста, ниво и обим знања и ангажовање ученика оцењују се тако да оцелу:

1) одличан (5) добија ученик који је у потпуности показао способност примене знања, умења, вештина и самосталности у раду, усвојио предвиђени ниво знања и степен разумевања програмских садржаја, уз веома висок степен ангажовања ученика;

2) врло добар (4) добија ученик који има висок ниво и обим знања и степен разумевања програмских садржаја и показао је способност примене знања, умења и вештина уз мању помоћ наставника и висок степен ангажовања ученика;

3. добар (3) добија ученик који има просечан ниво и обим знања и степен разумевања програмских садржаја и показао је способност примене знања, умења и вештина, уз помоћ наставника и ангажовања ученика;

4) довољан (2) добија ученик који има задовољавајући ниво и обим знања и степен разумевања програмских садржаја;

5) недовољан (1) добија ученик који није достигао задовољавајући ниво и обим знања и разумевања програмских садржаја.

Члан 6.

Закључну бројчану оцелу утврђује одељенско веће на основу критеријума прописаних овим правилником, а на предлог предметног наставника на крају првог и другог полугодишта.

Закључну бројчану оцелу предлаже наставник на основу оцелу добијених усменом и писменом провером знања, из вежби тестова и других облика провере знања.

Закључна оцелу изводи се на основу свих уписаних оцелу у току наставне године.

Оцелу из става 3. овог члана може да буде и већа од аритметичке средине свих уписаних ако је ученик показао напредовање вишим степеном савладаности прописаних циљева и задатака одговарајућег предмета.

Члан 7.

Оцењивање из наставних предмета, који захтевају посебне способности ученика, врши се полазећи од способности ученика, степена спретности и умешности ученика.

Уколико ученик нема посебно изражене способности за одговарајући наставни предмет, приликом оцењивања посебно се узима у обзир ангажовање ученика.

Члан 8.

Ученику се не може умањити оцелу из наставног предмета због односа ученика према ваннаставним активностима или непримереног понашања у школи.

3. Описно оцењивање

Члан 9.

Ученик се оцењује описно из обавезних, изборних и факултативних наставних предмета у првом разреду, а у осталим разредима из здравственог васпитања, верске наставе и грађанског васпитања.

Члан 10.

Постигнуће ученика из наставног предмета Здравствено васпитање, оцењује се описно, а закључна оцена је: истиче се, успешан и задовољава.

Члан 11.

Постигнуће ученика из наставног предмета Верска настава, оцењује се описно, а закључна оцена је: истиче се, добар и задовољава.

Постигнуће ученика из наставног предмета Грађанско васпитање, оцењује се описно, а закључна оцена је: веома успешан и успешан.

Члан 12.

Описна оцена из наставног предмета у првом разреду је опис постигнућа ученика у остваривању циљева и задатака прописаних наставним планом и програмом, као и ангажовањем ученика.

Постигнућа ученика из става 1. овог члана описује се на основу нивоа остварености циљева и задатака који су у потпуности остварени и задатака на чијем остваривању треба даље радити.

Члан 13.

Описна оцена садржи најмање један од следећих елемената:

1) опис остваривања циљева и задатака прописаних наставним планом и програмом;

2) опис ангажовања ученика у настави;

3) препоруке за даље напредовање ученика.

Члан 14.

Закључна описна оцена даје се на крају првог и другог полугодишта на основу описних оцена о развоју и напредовању ученика у току школске године из обавезних, изборних и факултативних наставних предмета.

4. Оцењивање владања ученика

Члан 15.

Владање ученика оцењује се на основу сталног праћења понашања ученика и правременог и одговорног испуњавања законом прописаних школских обавеза ученика у току школовања.

Члан 16.

Владање ученика оцењује се оценом: примерно, врло добро, добро, задовољавајуће и незадовољавајуће.

Члан 17.

Оцена из владања поправља се на предлог одељенског старешине када дође до позитивних промена у понашању ученика, а најкасније на тромесечју, односно полугодишту.

На оцену из владања не утичу оцене из наставних предмета.

5. Поступак оцењивања ученика.

Члан 18.

У поступку оцењивања уважава се личност ученика, његове опште и посебне способности, развојне карактеристике и услови у којима живи, односно стиче образовање. Оцењивањем се подстиче самопоуздање и развој личности ученика, као и његово активно учешће у настави и ваннаставним активностима.

Члан 19.

Ученик се оцењује у току свакодневног рада, најмање два пута у полугодишту, о чему се благовремено и на примерен начин обавештава родитељ, односно старатељ ученика (у даљем тексту: родитељ).

Ученик може да се усмено оцењује без најаве.

У једном дану знање ученика усмено се проверава и оцењује из највише два предмета.

Оцена добијена усменом провером знања саопштава се ученику и уписује се у дневник рада на истом часу.

Члан 20.

Писмена провера знања обавља се током целе наставне године, а након обрађених и увежбаних наставних целина. Наставник је дужан да обавести ученика о наставним садржајима које ће се писмено проверити, најмање два дана пре провере знања.

Писмена провера знања ученика обавља се из предмета за које је то прописано наставним планом и програмом (писмени задатак), а из осталих предмета - контролним и домаћим задацима, тестовима знања и другим облицима провере.

У једном дану може се спровести писмено оцењивање ученика одељења само из једног наставног предмета.

Писмена провера знања може се обавити највише два пута у наставној недељи.
Оцена из писмене провере знања уписује се у дневник рада у року од осам дана од дана провере.

Члан 21.

Ако након писмене провере знања више од половине ученика једног одељења добије негативну оцену, писмена провера знања се поништава.

Након поништене писмене провере знања, поновно се утврђују наставни садржаји и спроводи се нова провера.

Члан 22.

На разредном, поправном и другом испиту, у складу са законом оцена се утврђује већином гласова од укупног броја чланова комисије.

Оцена комисије је коначна.

Члан 23.

Бројчана и описна оцена су јавне и морају се благовремено и примерно образложити.

Члан 24.

Општи успех ученика утврђује се на основу позитивних бројчаних оцена из обавезних наставних предмета.

Описна оцена из владаља и наставног предмета не утиче на општи успех ученика.

6. Евиденција о успеху ученика

Члан 25.

Наставник је дужан да благовремено води појединачну евиденцију о постигнућу сваког ученика. Евиденцијом се констатује остваривање циљева и задатака прописаних наставним планом и програмом, ангажовања ученика и препоручују се мере за даље напредовање.

Члан 26.

На крају првог и другог полугодишта наставник у ђачкој књижици даје мишљење о раду и напредовању ученика.

Мишљење садржи:

1) опис напредовања и постигнућа прописаних циљева и задатака у појединим наставним предмета;

2) опис ученикових могућности и потреба у подизању нивоа постигнућа у појединим задацима у даљем учењу;

3) запажања о личном и социјалном развоју ученика (мотивација у раду, брзина напредовања, способности и умећа ученика и однос ученика према вршњацима и одраслима.

Родитељ је дужан да прочита мишљење наставника и својим потписом потврди да је са истим упознат.

Члан 27.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о начину оцењивања ученика основне школе ("Службени гласник РС", бр. 5/04 и 10/04), члан 5. Правилника о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање-Сазнање о себи и другима за први разред основне школе ("Просветни гласник", број 5/01 и члан 2. Правилника о врсти стручне спреме наставника верске наставе за први разред основне школе и критеријумима и начину оцењивања ученика који похађа верски наставу ("Просветни гласник", број 5/01).

Члан 28.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

Број: 110-00-90/2004-02
У Београду, 28. јула 2004. године

Министар
проф. др Љиљана Чолић, с.р.